

ARTE ET MARTE

HUNGAROLÓGIAI KUTATÁS ÉS ADATBÁZIS ÉPÍTÉSE A BALASSI BÁLINT INTÉZETBEN

A Nemzeti Kutatás-Fejlesztési Program 2000-ben indította útnak azt a projektjét, amely tíz témában foglalkozik a hungarológia minden részterületével.

A Balassi Bálint Intézet e projekt keretében vállalta, hogy bel- és külföldi munkatársai segítségével feltérképezi a külföldi magyar oktatóhálózat múltját és jelenét. Az első ütemben *a hungarológia intézményrendszere fejlődésének és a magyar mint idegen nyelv oktatása alakulásának a vizsgálata* állt a kutatás középpontjában.

A kutatás nemcsak az államközi egyezmény keretében létrejött, de a más módon működő külföldi magyar oktatóhelyek történetével is foglalkozik. Így arra a kérdésre is keressük a választ, *hogyan működtek, illetve működnek a hungarológiai műhelyek a nagyvilágban.*

A projekt első felét lezártuk. Az intézet célja azonban, hogy az elvégzett felmérésekből olyan hosszabb-rövidebb cikkek, tanulmányok szülessenek, melyek kötetbe gyűjtésével a külföldi magyar oktatóhelyek történetéről bővebb képet kaphat az érdeklődő. Ez a mai magyar hungarológiai kutatásokban hiánypótló vállalkozás.

A kutatások sok érdekességet tártak fel, új adatokat hoztak napvilágra. Az oktatóhelyek a fogadó ország felsőoktatási struktúrájában a legkülönbözőbb módokon helyezkednek el. Bécsben Finnugrisztikai Intézet létezik, Berlinben a Szlavisztikai Intézet ad otthont a magyar mint idegen nyelv képzésének, illetve a hungarológiai tárgyaknak. Pekingben a Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem Európai Nyelvi Karán működik az oktatóhely, Eperjesen pedig az Eperjesi Egyetem szlovák történelem és levéltár szakán folyik a magyar nyelvi és hungarológiai kép-

zés. Kolozsvárott és Prágában már az Osztrák–Magyar Monarchia idején létezett magyar oktatóhely. Ezek – többszöri átalakulás és át-
szervezés után – a mai napig működnek. A tanszékek alapításánál há-
rom nagy korszakot figyelhetünk meg. Az első a két világháború kö-
zé, a klebelsbergi kultúrpolitika idejére esik. Ekkor elsősorban a nyu-
gati országokban, a hungarológiai kutatások szempontjából fontos
színhelyeken jöttek létre oktatóhelyek (Bécs, Berlin, Róma stb.), ille-
tve ugyanekkor alapítottak tanszéket Szentpéterváron, Genovában,
Paviában, Firenzében és Torinóban stb. A második korszak az 50-es,
60-as és 70-es évekre tehető. Számos oktatóhely jött létre a „baráti,
szocialista” államokban (Pekingben, Hanoiban, Moszkvában, Hallé-
ban), de ugyanebben az időszakban hoztak létre tanszéket, illetve ok-
tatóhelyet Göttingenben, Hamburgban, Münchenben, Amszter-
damban, Groningenben is. Tehát a nyugati világgal sem szakadtak
meg a kapcsolatok. A rendszerváltást megelőző néhány évben, ille-
tve azóta is alapítottak új oktatóhelyeket. Ezek elsősorban az ottani or-
szágok igényei alapján születtek, illetve a magyar és nemzetközi hun-
garológia jeles képviselőinek kezdeményezésére. Így Portugáliában,
Poznanban, Krakóban, Szkopjében, Jeruzsálemben és Kairóban is
működik ma már oktatóhely.

A Balassi Bálint Intézet felméréséből kiderül az is, kik oktattak a
tanszéken, hány diákjuk volt, és milyen tantervet követtek. Az első
kategóriában szinte valamennyi, a hazai és nemzetközi hungarológiai
kutatásban és oktatásban jeles személy megjelent, akik sokat tettek
azért, hogy a magyar nyelv és kultúra nemzetközi szinten ismertté és
elismertté váljék. A mai hazai kulturális élet jeles szereplői is kivették
részüket a munkából. Így Görömbei András (Debreceni Tudomány-
egyetem) Bécsben volt vendégoktató, Kovács Magdolna (Gábor Dé-
nes Főiskola) Turkuban tanított, Karl Nehring Münchenben tartott
előadásokat, Genthon István, Szauder József és Klaniczay Tibor a ró-
mai diákokat oktatták stb.

Az intézet felmérése azt is összegzi, kik látogattak el a tanszékek-
re, milyen rendezvényeket szerveztek, milyen kiadványok jelentek
meg az oktatóhely gondozásában. Ezek között konferenciaanyagok,
tankönyvek, tanulmánykötetek és monográfiák egyaránt szerepelnek.
Természetesen az oktatóhelyeken folyó hungarikakutatásoknak is
szenteltünk helyet, mint ahogy a tanszékek történetére vonatkozó
fontosabb források jegyzékét is megpróbáljuk összegyűjteni.

A kutatást az indokolja, hogy a külföldi magyar oktatóhelyek történetéről, működéséről nem rendelkezünk összesített adatokkal. A kutatás során összegyűjtött adatokból az intézet adatbázist épít, amely (tervezett többnyelvű változatai révén) a hazai és nemzetközi hungarológiai oktatást fogja segíteni.

KEREKES DÓRA